

3. In het verlengde van het in deze nota's verwoorde gedachtegoed ligt hetgeen nu ook in de welstandsnota zal worden vastgelegd: bijzondere aandacht voor waardevolle gebieden en structuren, waarbinnen of waartussen belangrijke historisch-functionele of historisch-ruimtelijke relaties bestaan. In deze gebieden liggen vaak diverse monumenten, maar daarnaast ook veel onbeschermde objecten of structuren. In de huidige praktijk bereikt veelal alleen de plandoets voor wijziging van een beschermd object de monumentencommissie. Nieuwbouw in het betreffende gebied gaat in veel gevallen alleen via welstand. Omdat de samenhang in een dergelijk gebied in veel gevallen door meer wordt bepaald dan alleen de cohesie in uiterlijke verschijningsvorm (voor zover al aanwezig), verliezen deze gebieden wellicht onbedoeld steeds meer hun oorspronkelijke samenhang. En daarmee ook de afleesbaarheid van hun oorspronkelijke onderlinge verbondenheid. Nu de bijzondere ruimtelijke ensembles en historische structuren grotendeels in de nieuwe welstandsnota zullen worden benoemd, lijkt het dan ook zinvol om in de toekomst in voorkomende gevallen geïntegreerde adviezen uit te brengen.

De vraag is nu hoe gestalte kan worden gegeven aan de samenwerking tussen welstandscommissie en monumentencommissie?

De gemeente zet zich in op handhaving en verbetering van de huidige samenwerking tussen beide commissies. Momenteel vindt al vaak overleg plaats in geval van bouwaanvragen betrekking hebbende op monumenten. Tevens is voor relevante zaken een lid van de welstandscommissie aanwezig bij de monumentencommissie.

De huidige werkwijze zal geoptimaliseerd worden, vooral wanneer sprake is van een bouwaanvraag in gebieden met een bijzonder welstandsregime. In deze gebieden is sprake van bijzondere kwaliteiten en waarden, die in de meeste gevallen een cultuurhistorische of architectonische achtergrond hebben. De aanwezige kennis in de monumentencommissie kan dan goed worden gebruikt.

2.9 Openbaarheid

De wettelijke taken van de welstandscommissie worden uitgevoerd in openbaarheid tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit niet te doen (zoals gedefinieerd in artikel 10 van de Wet Openbaarheid van Bestuur). Het jaarverslag van de welstandscommissie is openbaar en de advisering over bouwplannen in de bouwvergunningprocedure geschiedt in openbaarheid, dit betreft zowel de beraadslaging als de beoordeling. Ook de schriftelijke adviezen over bouwplannen in de bouwvergunningprocedure zijn openbaar.

Betrokkenen, dat wil zeggen ontwerpers en planindieners, zijn tijdens de behandeling van hun plan welkom 'aan tafel' om een mondelinge toelichting te geven. Zij kunnen daarvoor een afspraak maken met de secretaris van de welstandscommissie. Betrokkenen hebben spreekrecht. Daarna vormt de commissie het advies aan burgemeester en wethouders.

Belangstellenden kunnen de vergadering bijwonen als toehoorder. Zij hoeven daarvoor geen afspraak te maken. Belangstellenden hebben geen spreekrecht. In zeer bijzondere situaties kunnen burgemeester en wethouders de welstandscommissie vragen om belangstellenden te horen, voorafgaand aan de planbeoordeling. Een dergelijk verzoek van burgemeester en wethouders is niet vatbaar voor bezwaar en beroep.

Verwacht mag worden dat deze openbaarheid bijdraagt aan de gewenste vermaatschappelijking van het welstandstoezicht. Op termijn kan dan ook de huidige passieve openbaarheid veranderen in een actieve openbaarheid. Dit door bijvoorbeeld de agenda voor de vergadering van de welstandscommissie, die momenteel pas op de dag van vergadering kan worden opgevraagd bij de secretaris, in de toekomst eerder en via de pers en internet bekend te maken. Ook de werkwijze van de welstandscommissie en de faciliteiten waarvan de commissie gebruik maakt moeten hiervoor worden geoptimaliseerd.

2.10 Vooroverleg en principeplannen

De gemeente Ede biedt ontwerpers en planindieners de mogelijkheid om, voorafgaand aan de formele bouwvergunningaanvraag, vooroverleg te plegen met de welstandscommissie over de interpretatie van de welstandscriteria in het concrete geval van hun bouwplan. Hiertoe kan het schetsontwerp als principeplan worden ingediend. Het vooroverleg met de welstandscommissie kan in principe pas starten nadat duidelijkheid bestaat over de planologische aanvaardbaarheid van het plan.

Omdat het vooroverleg diep kan ingrijpen in de planontwikkeling moet het met de nodige waarborgen worden omgeven. De volgende punten zijn daarbij van belang:

- de kwaliteit van het aangeleverde materiaal moet een goed beeld geven van de bedoelingen en de planfilosofie. De welstandscommissie kan zich een goed oordeel vormen als de volgende zaken worden aangeleverd:
 - situatieschets inclusief aansluitende terreinen (minimaal schaal 1:1.000);
 - schetsen van bestaande en nieuwe plattegronden, doorsneden en gevelaanzichten (minimaal schaal 1:100);
 - schetsen van de principedetails die verband houden met het uiterlijk van het bouwwerk;
 - voorstel voor kleurenschema's en materiaallijst;
 - foto's van de bestaande toestand van het bouwwerk en de omgeving;
 - een korte beschrijving van de verwerking van de welstandscriteria in het ontwerp of plan.
- Bij grote projecten kan de welstandscommissie een werkmaquette van het bouwwerk en zijn omgeving vragen om de schaal en massa te kunnen beoordelen.
- het principeplan wordt geregistreerd, gedateerd en krijgt een nummer en een dossier. De welstandscommissie behandelt geen ongeregistreerde plannen. De welstandscommissie draagt uiterste zorg voor goede verslaglegging en consistente beoordelingen in de verschillende planfasen.
- bij het welstandsadvies over een principeplan moet de welstandscommissie altijd aangeven in welk stadium het plan werd beoordeeld en, bij een positief advies, of zij het plan bij de definitieve vergunningaanvraag nog in de plenaire commissie wil terug zien of dat het definitieve advies door een gemandateerd lid kan worden afgehandeld. Voor de welstandsadviezen over deze principeplannen gelden verder dezelfde uitgangspunten als voor de adviezen over bouwvergunningaanvragen.

2.11 Communicatie en welstand

Met de komst van een nieuwe welstandsnota gaat het welstandsbeleid in Ede een nieuw tijdperk tegemoet. Het is de wens van de gemeente het welstandstoezicht meer transparant te maken voor de burgers, maar tegelijk ook de burgers meer te betrekken bij welstand.

Welstand moet meer zichtbaar en herkenbaar worden gemaakt. Hiermee kan niet alleen ingespeeld worden op de interesse van de burgers voor hun lokale leefomgeving, maar kan ook een bijdrage worden geleverd aan het verbeteren van de kwaliteit van de bouwaanvragen.

Met het architectenspreekuur is in Ede al enige tijd geleden hieraan invulling gegeven. Op deze spreekuren kunnen burgers terecht voor concrete vragen ten aanzien van bouwontwerpen en architectonische- en welstandseisen. Het spreekuur heeft daarmee een belangrijke functie als voorportaal van de welstandscommissie. Voortzetting van het spreekuur wordt dan ook voorgestaan. De bezetting zal moeten bestaan uit personen die deskundigheid op het terrein van architectuur en welstand combineren met goede communicatieve vaardigheden richting de burgers.

Verder wordt gedacht aan een promotiecampagne. Promotie door middel van een meer algemene informatieverstrekking en door middel van specifieke voorlichtingsfolders. De algemene informatieverstrekking bestaat uit folders en artikelen in lokale kranten over de nieuwe welstandsnota. De specifieke voorlichtingsfolders gaan in op het beleid ten aanzien van bouwaanvragen in de verschillende welstandsgebieden. Door middel van duidelijke voorbeelden wordt vooral visueel een beeld geschetst van de ruimtelijke kwaliteiten die de gemeente voor ogen staat.

Deze activiteiten zijn erop gericht de redelijke eisen van welstand in Ede op een hoger plan te brengen, uitgaande van de bestaande situatie. Duidelijk moet worden gemaakt dat dezelfde bouwplannen niet steeds onder de maat kunnen worden ingediend. Er is een cultuuromslag nodig op weg naar hogere kwaliteit plannen. Dit vraagt in eerste instantie vooral de nodige stimulatie en informatie vanuit de gemeente. Vervolgens is de hoop dat iedereen binnen Ede de voordelen ziet van hoge ruimtelijke kwaliteiten en daar ook op zal staan.